

NECATİ CUMALI'NIN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME A STUDY ON NECATİ CUMALI'S POEMS

Gülten BULDUKER

Kırıkkale Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

gbulduker@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4360-5432

ÖZ

Geliş Tarihi:

07.04.2024

Kabul Tarihi:

07.06.2024

Yayın Tarihi:

25.06.2024

Anahtar Kelimeler

Necati Cumalı,
Şiir,
Şair,
Aşk,
Ölüm

Keywords

Necati Cumalı,
Poetry,
Poet,
Love,
Death

Florina'da doğan Necati Cumalı, (1921-2001), Cumhuriyet devrinde yetişen ve edebiyatın roman hikâye, oyun, deneme gibi çeşitli türlerinde eserler veren bir sanatçıdır. Lozan Anlaşması'ndan sonra Batı Trakya Türkleri, Anadolu Rumları ile mübadele edilince 1924'te ailesiyle birlikte İzmir'in Urla ilçesine iskân edilir. Şiirde arayışın sürdüğü 1940'lı yıllarda Garipçiler'le aynı sanat ortamını ve sanat anlayışını paylaşır, ama şüirlerine kendine özgü bir duyarlılık katmakla onlardan ayrılır. Kendi yaşantısıyla, gözlemleriyle ördüğü şüirinin dokusunu *aşk, ölüm, yalnızlık, geçmişe özlem, yaşama sevinci, tabiat, memleket, yabancılaşma* gibi çeşitli temalarla zenginleştirir. Onda şairliğin ilk yıllarında beliren felsefi bir içe bakış, beraberinde siyasî eğilimlerin de eklenmesiyle yer yer toplumcu gerçekçi çizgiye kayar. Bununla birlikte Cumalı'nın şüirlerinde içeriğin zenginliğine nazaran, dış yapı, genel olarak zayıftır. Şair, çeşitli türde birçok eser üretirken şüire tam manasıyla odaklanamamıştır. Dolayısıyla geride zamana tutunacak estetik gücü yüksek bir şüir bırakamaz. Bu çalışmanın amacı, en iyi şairlerden bile zamana tutunan çok az şüir kaldığı gerçeğinden hareketle Cumalı'nın şair kimliğini belirlemektir.

ABSTRACT

Necati Cumalı (1921-2001), born in Florina, is an artist who grew up in the Republican period and produced works in various genres of literature such as novels, stories, plays and essays. After the Treaty of Lausanne, when the Turks of Western Thrace were exchanged with the Anatolian Greeks, he and his family were settled in the Urla district of Izmir in 1924. In the 1940s, when the quest for poetry continued, he shared the same artistic environment and understanding of art with the Garip poets, but he differs from them by adding a unique sensitivity to his poems. He enriched the texture of his poetry, which he wove with his own experiences and observations, with various themes such as *love, death, loneliness, longing for the past, joy of life, nature, hometown, and alienation*. A philosophical introspection that appeared in him in the early years of his poetry, sometimes shifted to a socialist realistic line with the addition of political tendencies. However, in Cumalı's poems, the external structure is generally weak compared to the richness of the content. While the poet produced many works in various genres, he could not fully focus on poetry. Therefore, he could not leave behind a poem with high aesthetic power that would hold on to time. The aim of this study is to determine Cumalı's poet identity, considering the fact that there are very few poems left that hold on to time, even from the best poets.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1466557>

Atf/Cite as Bulduker, G. (2024). Necati Cumalı'nın şüirleri üzerine bir inceleme. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 14(2), 872-883.

Giriş

İlkokulu Urla'da, ortaokulu İzmir'de okuyan Necati Cumalı, 1938'de ise İzmir Atatürk Lisesi'nden mezun olur. Onun kişiliğinin oluşmasında öncelikle zekâsına, çalışkanlığına hayran olduğu annesi ve azimli, kararlı bir insan olan dedesi İbrahim Efendi'nin büyük etkisi olmuştur.

Cumalı, röportajlarında ve biyografik hikâyelerinde ailesi hakkında geniş bilgi verir. Savaşın acılarını tatmış, “toprağından” ve “ölülerinden” (Gürpınar, 1992: 39) ayrılmış bir ailenin hatıralarını dinleyerek büyümüştür. Özellikle “hattat” olan dedesi İbrahim Efendi'yi *Kur'an* yazarken büyülenircesine seyre dalmak, onun geleceğini, yürüyeceği yolu belirler. Bu tutku ile edebiyata yönelen sanatçı, “sevilmek, dünyayı tanımak, iyi insan, iyi vatandaş olmak” (Cumalı, 1990: 5) ister.

Henüz küçük yaşta geleceğe dair hedefler koyan ve bu bilinçle hayatı istikrarlı bir çizgide yaşayan Cumalı, “kökene bağlı” (Bulduker, 2023: 15) bir sanatçıdır. Ortaokul çağlarında okuma sevgisi kazanır ve edebiyata tutkuyla bağlanır. Onun kişiliğinin gelişmesinde, ailesinden sonra etkili olan bir diğer unsur da içinde doğup büyüdüğü devrin özellikleridir. Sanatçı, yıllar sonra devrinin zor koşullarından söz ederken kendi ülküsünü de şöyle anlatmıştır:

(...) Göç yaşadım, dil değiştirdim, 1929 ekonomik bunalımından sonra, Urla'da belediye'nin açlara un dağıttığına tanık oldum, sokakta açlıktan düşüp ölmüş yaşlı insanlar gördüm. Bu olaylar yanı sıra, Cumhuriyet'in ilânından Atatürk'ün ölümüne kadar süren bir inanç döneminin umutlarını coşkusunu paylaştım. Bu dönemi öteden beri toplumumuzun ümmi bir topluluk olmaktan çıkıp 'ulus olma' dönemi olarak adlandırırım. Atatürkçülüğün anlamı olarak bu çabadır benim. (1992: 50)

“Ulus olma” ilkesi doğal olarak Türk ulusunun kimlik arama çabalarını ifade eder. Öz Türkçecilik bilinci o dönemde başlar. Yunus Emre, Karacaoğlan gibi ozanlar yeniden değerlendirilir. Folklor araştırmaları, dil, edebiyat, müzik alanında büyük hız kazanır. Okullar, enstitüler, halkevleri ile büyük bir kültür seferberliğine girilir. O günkü halkevlerinin hem Cumalı hem de gençler üzerindeki güçlü etkisini Raik Alınca, “*Atatürkçü, cumhuriyetçi aydınlar kemalist devrimin nitelikleriyle yetişmeye çalışan genç aydınlar kendilerini halkevlerinde buluyorlardı. O da ilk okumayı halkevlerinde tadacak ve öz folklorunu benimseyecekti.*” (1992: 47) diye dile getirir.

Asıl adı Ahmet Necati Acar olan sanatçı, 1941'de Ankara Hukuk Fakültesi'nden “Acar” soyadıyla mezun olur. Ancak bu adı şairliğe yakıştıramaz ve “Acar” soyadını mahkeme kararıyla “Cumalı” olarak değiştirir. (Andaç, 2001: 10) Lise yıllarında şiir yazmaya başlayan Cumalı, ilk şiir kitabı *Kızılçullu Yolu*'nu 1943'te yayımlatır. Sonraki yıllarda da başta şiir olmak üzere edebiyatın roman, hikâye, tiyatro, deneme, hatıra gibi farklı türlerinde verdiği eserlerle haklı bir üne kavuşur. Biz, burada onun şair kimliği üzerinde duracağız.

On üç şiir kitabı olan Cumalı, bunları, iki kitapta toplar: *Aşklar Yalınşuklar (Toplu Şiirler I, 1986)*, *Kısmeti Kapalı Gençlik (Toplu Şiirler II, 1986)*. Çalışmada eser adları şöyle kısaltılmıştır: AŞYT I; KKGTS II.

Cumalı'nın Şairliği

Genç yaşında şiir yazmaya başlayan Cumalı, büyük ölçüde kendi yaşantısı ve gözlemlerinden hareketle şiir estetiğini kurmuştur. Yükseköğrenim gördüğü yıllarda Ankara'da geniş bir sanat çevresi edinmiştir. Hiç şüphesiz ki bu çevrenin onun ufkunun genişlemesine katkısı olmuştur. Şair, tek ihtirası güzel şiirler söylemek olan Cahit Sıtkı Tarancı ve poetikasıyla Türk şiir geleneğini sarsan Orhan Veli ile yakın arkadaşır. Onlar gibi Cumalı da iyi şiir yazmak ister. Bir taraftan şiir yazar, bir taraftan da iyi şiir yazmanın formülünü ararcasına kendini geliştirmeye gayret eder. Onun şiir üzerine yazdığı birçok denemede bu gayreti görülmektedir. Bunlardan kalıcı şiirin özelliklerinden bahsettiği “Zaman Kalburu” başlıklı yazısında, yakın arkadaşı Nurullah Ataç'ın görüşlerine yer verir. Ataç, iyi şairlerden yüz, iki yüz yıl sonra geriye bir iki dize kalacağı düşüncesiyle şöyle der:

Yüz yıl sonraya bir iki şiiri kalan şair, önemli şairdir. (...) Beş altı şiiri kalan şairler ise ancak büyük şairlerdir. Büyük şair, büyük şair dedikleri onlardır işte. Yüzlerce yıl sonra sağlam kalan beş altı şiir bırakabilen şairler. (...) Yüzlerce, binlerce şiir yazıp da zamana dayanacak sağlam tek şiir yazamamış şairler çoktur. Unutulur giderler. (1982: 129)

Gerçekten de bir şairi yaşatan unutulmayan şiiirleridir. İyi şairler bile geriye onlarca şiiir bırakmasına karşın sadece üç beş şiiiriyle hatırlanır. Ataç'ın vurguladığı bu acı gerçeği, Cumalı, yıllarca düşünür. Yarına kalacak, zamana dayanacak o üç beş şiiirin nasıl bir bilinç ve uğraşla yazılacağını anlama çabası içindedir. Ancak bir şairin yazdıklarını, yanılığa düşmeden, böyle bir ölçüye göre kendisinin değerlendiremeyeceği kanaatine varır. Çünkü ona göre bir şair, yazdığı şiiirleri yarına kalacak diye seçip ayıramaz, kalmayacak diye yırtıp atamaz. Şairden beklenen, titizlikle uğraşını sürdürmesidir. Gerisi zamanın işidir. Ayrıca Cumalı, yaşayan bir şairin başarısını, beğenilmesini “çevresi”, “dostlukları”, “adı üstüne ilgi çekme yolları” gibi değişik etkenlere dayandırır. Daha da önemlisi yaşarken şairi üne ulaştırmanın “çağının beğenisi ile uyuşması” olduğunu söyler. Ona göre ilk yayımlandığında çağ ile uyuşan bir şairin yazdığı her şiiir, ilgiyle karşılanır. Şu basit nedenle ki, o şiiirler, henüz çağın canlılığını, geçerliliğini sürdüren duygularla, düşüncelerle oluşmuştur. Onun içindir ki şair de sevilen bir gazeteci, köşe yazarı, siyasal yorum yazarı gibi okunur, ama o gazete yazarlarını bekleyen akıbet, şair için de pusudadır. Güncelliklerini yitirdikçe ölen o yazılar gibi o şiiirler de ölür. Fakat zamanın kalburu üzerinde kalan çok az şiiir bir şairin adını anmaya yeter. İşte o şiiirler, okura, şairlerini tümüyle okumak, tanımak isteği verir. Çünkü bu şiiirler, şairin dünyasını özetler. Şairin diğer şiiirleri ise sanki iyi ve kalıcı olan şiiirleri söylemek için birer hazırlık aşamasıdır. (1982: 129-130)

Cumalı'nın Şiiirlerinde Biçimsel Özellikler

Bir sanat eserinde içerik, biçim aracılığıyla ortaya çıkar. Bu demektir ki bir eserde ele alınan konu, sunulmuş biçimiyle bir değer kazanır. “Şiiirde, iç'in dış yapıdan ayrılmadığı, içeriğin biçimle var olduğu bir gerçek” (Yetkin, 2007: 101) tir. Öyleyse nitelikli şiiirlerde biçimin ve içeriğin birbiriyle kaynaşmış olması gerekir. Buradan hareketle Cumalı'nın şiiirlerine bakmak, onun şairliğine dair mümkün olduğunca objektif eleştiri yapmayı kolaylaştıracaktır.

1940 kuşağı şairleriyle aynı ortamda yenilik arayışını sürdüren Cumalı, ilk şiiirleriyle dikkati çeker. Ancak o da döneminin pek çok şairi gibi serbest tarzda yazar. Bu bakımdan onu kendi devrinin şairlerinden ayıran özellikleri, biçimde değil, içerikte aramak gerekir. Cumalı'nın ilk şiiirlerinde belirgin şekilde içeriğe odaklı bir söyleyiş hâkimdir. Şair, ilk şiiirleriyle üne kavuşmasının verdiği özgüvenle şöyle der:

Çok çabuk buldum şiiirde kendi sesimi. Yöntemim açıktı. Çevremde, yaşamımda aradım şiiiri. Kızılçullu Yolu'nda topladığım ilk şiiirlerimle, çocukluk anılarımdan başlayarak yaşamın beni etkileyen renklerini getirdim. Hıdırellez gezintileri, bayram yerleri, İzmir'in faytonları, avlusunda tavuklar, horozlar beslenen baba evi, sabahları erken uyanmanın sevinci, ilk aşk kırgınlıkları, gençliğin çabuk kapanan duygu yaraları, öğrencilik yıllarının yolculukları. (...) Nasıl yaşarsam, nasıl konuşursam öyle yazıyordum... Olduğuca da hazırıktıydım. (Hızlan, 1981: 7)

Serbest nazım, şairi, birtakım kayıtlardan bağımsız kılar. Şair, bu nazım şeklinde divan ve halk şiiirinin yerleşik nazım şekillerine göre daha hürdür. Ali Nihat Tarlan'ın belirttiği gibi birtakım kayıtlara bağlanacağı diye ilhamın fevrî hamlesinden fedakârlık etmez. Yalnız kayıt meselesi söz konusu olunca:

Nasıl heyecan, şiiire serbest dahi olsa bir form veriyorsa serbest nazım da heyecanın ifade tarzına bususü bir form verir. Yani serbest heyecan, serbest nazma büründüğü anda ikisi de müttekabilen kayıt altına girmiş demektir. Görülüyor ki mutlak hürriyet sanatta dahi olmuyor. Lâkin evvelkine nisbeten serbesttir. (2017: 80)

Tarlan'ın bu sözlerinden anlaşılabilir ki serbest nazımda yüksek bir heyecan duyurmak da o kadar kolay olmayıp belli bir olgunluk düzeyi gerektirmektedir. Çünkü hiçbir “teknîğe” başvurmadan, “yalnız kulağımı heyecanın türü ahenkli ihtizazına verip musikiyi ondan çıkarmak... kolay iş değildir...” (2017: 80) Bu gerçeğin farkında olan Cumalı, bazı şiiirlerinde hece vezninin değişik kalıplarını kullanmıştır. O, kendi şiiirinin biçimsel yönünü şöyle anlatır:

Şiiirlerime uygun düşecek biçimi, kendi sesimle birlikte çabucak buluverdim. Hece sayısı yedi ile on bir arasında değişen, dörtlüler ya da beşlilerden oluşan, yakaları dize arasına sıkıştırılmış şiiirlerdi hep yazdıklarım... O şiiirler içerik olarak da biçim olarak

da ne yerli ne yabancı benden önce gelmiş hiçbir şairi hatırlatmaz okuyana, öyle bağımsız sürer gider benim şiir serüvenim. (Hızlan, 1981: 7)

Hemen belirtmek gerekir ki serbest nazımda, doğal olarak, her şiirde konunun işlenişine göre dize ve bent kümelenişi farklı oluşur. Cumalı, uzun, orta uzunlukta ve kısa hacimli onlarca şiir yazmıştır. Uzun şiirlerinin çoğunda konu ve biçim savruktur. Şair, birçok uzun şiirini Romen rakamlarıyla bölerek bu dağınıklığı biraz toparlamak ister. Hece ölçüsünün değişik kalıplarını kullanması da sözü, belli bir ölçüyle ifade etme ihtiyacından doğar. Onun başarılı olduğu şiirler ise hem bent kümelenişleri hem dize sayısı bakımından daha çok orta uzunlukta olanlardır. Bunlarda hece vezninin değişik kalıplarını kullanmak kısmen bir lirizm sağlamıştır. Hem bunlarda hem de tamamen serbest şiirlerinde ise cümle yapısına hükmedebildiği oranda bir ahenk yakalar. Şair, bazı şiirlerinde dizelerle akıcı bir heyecan duyursa da daha çok bentlerle sağladığı, anlam ya da çağrışım gücü üzerinde yoğunlaşır. Dolayısıyla onun şiirinde bir bent bir cümleden oluşabileceği gibi, birden fazla cümleyle de kurulabilir. Burada önemli olan bentler arasındaki anlam ve çağrışım geçişleridir.

Herhangi bir edebî topluluğa katılmayan Cumalı, sanatını bağımsız bir arayışla icra eder. Onun bazı şiirinde Garip hareketinden etkilendiği görülür. Ancak esas itibarıyla kimliğinden söz ettirebildiği şiirlerinde Garip şiirinde olmayan bir duyarlılık vardır. Garipçiler, sürrealist anlayışla ruhi otomatizmden yararlanır; şaşırtmaca, traji-komik karşıtlık ve masalsi anlatımı amaçlarlar. Cumalı da birkaç şiirinde sürrealist etkiyle serbest çağrışımından faydalanmış, masalsi anlatımı denemiştir. Ayrıca yalın bir dil ve anlatımı benimsemesine rağmen “Öbür Duvarlara Düşen Güneşler”, “Batık Kent”, “Karşılama”, “Yaz”, “Lirikler XVIII”, “İn” gibi bazı şiirlerindeki yoğun imge yapısıyla İkinci Yeni’den de etkilendiği izlenimini uyandırır. Bu durumu, söz konusu hareketlerle aynı devirde yaşamasının doğal bir sonucu olarak değerlendirmek gerekir. Ayrıca modern şiirin, şairin bireysel imge tasarımı üzerine temellendiği de göz önüne alındığında her duyarlı şair gibi Cumalı’nın da şiirinde, büyük ölçüde mecazlı ifadelerin varlığı dikkat çeker.

Anlam bağlantılarının kurulmasında dize ve kelime tekrarlarının önemli bir yeri vardır. Modern zamanların bir şairi olan Cumalı, şiirine söz tekrarlarıyla bir odak oluşturarak, ele aldığı konuyu ya da duyguyu vurgulamaya çalışır. Onun şiirinde bir dize, diğer bentlerin başında ya da sonunda tekrar ettiği gibi, bir ya da birden fazla kelimenin aynı bentte birkaç kez yinelendiği de görülür.

Öte yandan Cumalı “Baraka”, “Akdiken”, “Azala”, “Bir Gül Açıyorsa”, “Çocuk”, “Ayrı Düşen Dostlara Şiir”, “Hürriyette Övgü”, “Son” gibi toplumcu gerçekçi fikirlerini yansıttığı bazı şiirlerinde, yer yer kuru bir anlatıma düşmüştür. Bu tür şiirlerinin çoğunda sözün telaffuz kıymeti zayıftır. Bu da onun nasıl söyleyeceğinden çok, ne söyleyeceğini önemseyen bir şair olmasıyla ilgili bir durumdur. Yani o, içeriği biçimden daha çok önemser ve yoğun olarak nesir cümlesi kurar. Bu yönüyle onun şiiri, sesli okunmaktan ziyade sessiz okunmaya elverişlidir. Her ne kadar şair, dize kümelenişleriyle, ses, kelime ve dize tekrarlarıyla ahenk oluşturmaya çalışsa da bütün şiirlerinde güçlü bir lirizmi yakalayamaz. Oysa içeriğin sunumunda biçim, yadsınamayacak denli önemlidir.

Cumalı’nın Şiirlerinde Ele Aldığı Konular ve Yansıttığı İdeoloji

Şiirlerini 1940-1983 yılları arasında kaleme alan Cumalı’nın geniş bir konu yelpazesi vardır. O, ilk şiirlerinde “aşk”, “ölüm”, “yalnızlık”, “çocukluğa özlem”, “yaşama sevinci”, “tabiat sevgisi” gibi konularda bireysel duygularını ve heyecanlarını dile getirir. Kısa bir süre sonra da toplumsal sorunlara yönelir. “Anadolu’nun geri kalması” ve “göç sorunu” başta olmak üzere “kapitalist sömürü” sonucu baş gösteren *yabancılaşma* ekseninde, *modornitenin* eleştirisini yapar. Zaman zaman içinde yaşadığı toplumsal gerçekliklerin etkisiyle karamsarlığa kapılsa da Cumalı, genç kuşağa iyimser bir duyarlılık aşılama ister. Onun şiirini okuyanlar, kendi gerçekliğinin farkına varırlar. Bu gerçeklik, mekândan başlamak üzere, zamanı da kapsayan bir gerçekliktir. Memleket sevgisi, insan sevgisi ve insan hakları bu gerçeklik içinde sezilir. Bu yönüyle de o, hümanist bir şairdir. Dolayısıyla Cumalı, şiire bazen dolaylı bazen de doğrudan fayda işlevi yükler. Önceleri Cumhuriyet devrimlerinin “halkçılık” ilkesine bağlı, bir sanatçı profili çizer. Bu ilkenin halka yönelme eğilimi daha sonra onda, sosyalist çizgiye kayar. Çünkü ona göre “1950’den sonra özellikle Türkiye’deki ulus olma süreci kopmuştur.” Bu süreci o, şöyle anlatır:

Biliyorum, son seçimlerden sonra esen bazı rüzgârlar bana bir umut verdi, belki o günlere döneriz diye bir umut... Dönülyüyor gibi geliyor bana; çünkü o manevî boşluğu ulus hissediyor. Evet... Nasıl diyeyim herkesin kendi evinin tepesine bayrak çekmesiyle

'ulus' olunmaz. Mutlu da olunmaz. Niçin yaşadığını bilmez insan. Böyle bir hâle geldik. Güçlükler... hepsi var... Bu kadar birlikten, beraberlikten söz açılıyor Türkiye'de, oysa hangi birlik; birlik diye bir şey kalmadı. Bu; o kadar koparıldı ki, bütün kültür kurumlarında bu bilinç yok, yabancılaşma aldı, sardı Türkiye'yi. (Gürpınar, 1992: 40)

Cumalı, şiirlerinde doğru ve güzel kavramlarını, gerçekçi bir tutumla birleştirir. Onun içtenliği, kendi “ben”inden hareketle topluma seslenebilmesindedir. O, içinden çıktığı topluma en iyi ve en güzeli duyurmaya, anlatmaya çalışırken kendisini dışarda tutmaz. Taşralı bir şair olduğunu bu içtenlikle hep hatırlatır. Şiirle, “insancıl özü” (Bulduker, 2023: 231) anlatarak insana hem duyarlılık kazandırmak hem de onu bilinçlendirmek ister. Böyle bir çaba aynı zamanda halkın millî ve demokrasi şuurunu geliştirme amacı taşır. Bu yolda Cumalı'nın millî mücadelesi, ömrü boyunca birçok zorluğa katlandığı kesintisiz bir yazın sürecini kapsar.

Yukarıda belirtildiği gibi Cumalı, iyi bir şairdir, ama şiirini, başladığı konumdan yükseğe taşıyamamıştır. Bu durumun nedeni, şahsî kanaatimizce, edebiyatın çeşitli türlerinde pek çok eser kaleme almasıdır. Dolayısıyla şair, tek bir türe, tam olarak odaklanamaz. Zaten kendisi bu gerçeği, şu sözlerle itiraf eder gibidir:

–Ben hiçbir zaman süreklî yazmadım şiiri. Damar damar patlar bende. Sonra suskun kalırım. 1978-1983 arası bana beş şiir kitabı kazandırmış. Ondan önce suskun geçmiş beş yulum var. O zaman geçdim, gördüm, yaşadım. Onların birikimi olarak patladı. (Uçarol, 1996: 44)

Bir başka yazısında ise *“Şiir bana yaşamım boyunca, dönem dönem, dalga dalga gelmiştir. Taşan bir çayın suları gibi. O sular tümüyle çekilmedikçe değil öykü, deneme, mektup bile yazabilmem güçtür.”* (Günel, 1996: 22) diyen şairin şiir yazmak için ilhamın gelmesini beklediği anlaşılmaktadır. O, birçok yazısında şiire verdiği emekten, şiir sevgisinden söz eder, ama ne yazık ki zamana tutunacak şiirlerin daha fazla çaba ve emekle yazılabileceğini anlayamaz. Oysa Ahmet Haşım, Yahya Kemal, Cahit Sıtkı gibi şairler, şiiri, yaşamlarının tek gayesi yapmışlar ve bütün ömürleri boyunca saf şiir yazma çabasını sürdürmüşlerdir. Haşım, meşhur “Piyale Mukaddimesi”nde şiirin kendi amacına uygun icra edilmesinin gereğine işaret ederken Yahya Kemal de *Edebiyata Dair* adlı kitabında “*lirik şiir*” hakkında ayrıntılı açıklamalar yapmıştır. Ona göre *“Lirik şiir her millette sazla birlikte doğar, kendini ilk defa mızrak ve telle ifade eder, mûsikîyle ikizdir.”* (1990: 38) Cahit Sıtkı ise Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplarda sık sık kendi şiir anlayışından bahseder ve hayatının amacını *“Ne içtimai mevkiide ne de servette gözüm var. Tek ihtirasım güzel şiirler söylemektir. Yeryüzünde türküler söylemiş olmakla iktifa edeceğim.”* (2001: 220) diye özetler. Gerçi o bazı hikâyeler de yazmıştır, ama nedeni geçim kaygısıdır.¹ Haşım ve Yahya Kemal ise şiir ve diğer konular hakkındaki düşüncelerini nesirle aktararak şiirin hududunu aşmazlar. Doğrusu bu şairler, şiiri yaşamlarının tek gayesi olarak görmelerinin karşılığında zamana tutunacak birkaç şiir bırakabilmişler ve Ataç'ın deyişiyle “büyük şair” payesini kazanabilmişlerdir.

Zamanın unutturmak gibi bir özelliği vardır. Çok iyi şairlerden bile zamanla geriye birkaç şiir kalır. O şiirleri yazmak da bir ömrü, başlı başına şiire adayanlara kismet olur. Yani edebiyatın sadece şiir türü üzerinde ustalaşan bir şair, adını sonsuza dek yaşatacak unutulmaz şiirler yazabilir. İyi şairler, şiirlerinin sayısı ile değil, niteliğiyle övünenlerdir. Mesela Ahmet Haşım, Yahya Kemal gibi. Onlar geride az eser bırakmışlardır, ama o bıraktıkları eserlerle adları hâlâ anılmaktadır. Onları başarıya ulaştıran güç, öncelikle dili kullanma becerileridir. Gerçi Haşım'ın şiir dili, yeni nesilleri sözlüğe bakmaya mecbur bırakır, ama onun şiirindeki çağrışım zenginliğini tatmak adına bu zahmete değer. Yahya Kemal ise memnun kalmadığı bir tek kelimeyi bile aradığı o bahtlı kelime ile değiştirmedikçe yazmakta olduğu bir şiiri tamamlanmış saymaz. Şiire lise yıllarında gönül veren Necatî Cumalı'ya gelince o da şair olmak ister. Bunun için çok çalışır, ama ne yazık ki geride zamana tutunacak, okurların diline dolanacak bir şiir bırakamamıştır. Bu durumun nedenini araştırmak ve Cumalı'nın şair kimliğini belirlemek bu çalışmanın amacıdır.

Cumalı'yı “Karabatak”, “Aksesuar Odası”, “Yitik Kalyon”, “Manzara”, “Vurun Yalnızlığa”, “Günaydın”, “Park”, “Başaklar Gebe”, “Aç Güneş”, “Pencere”, “Eda'nın Düğünü”... gibi şiirleriyle hatırlamak gerekir. O, yoğun olarak bireysel konuları ele aldığı bu şiirlerinde belirli bir ölçüde çağrışım gücü ve lirizm yakalar. Bu tür

¹ “Hattâ Cumhuriyet'e hikâye yazacağım zaman evvela nâm-ı müstear kullandım, olmaz dediler, sonra imzama atmak zorunda kaldım. Ne yaparsın para kazanmak için...” (Tarancı, 1989: 73)

nitelikli şiiirleriyle şahsî üslûbundan söz ettirmeyi başarır. Onun daha başka güçlü heyecanlar duyuran şiiirleri de vardır. Cumalı, bunlarda bireysel duygularını ve dış dünyanın somut gerçekliğini, tabiattaki çağrışımları, geniş bir gözlem gücüne dayanan olayları ve durumları, hayata dair izlenimlerini yansıtır. Ayrıca toplumsal konulu birçok uzun şiiirinde bentler arasında lirik dizeler de yerleştirmek suretiyle kuru bir anlatıma düşmekten kaçınır. Özellikle “Karabatak”, saf şiiir ölçüsünde değerlendirilebilecek bir estetik başarıya sahiptir:

*Dalar gider pencereler önünde şimdi
İlık yaz akşamlarını hatırlar
Vapurlar geçer bomboş güverteleri
Bomboş uzanan denizin üstünde
Aç bir karabatak dalar çıkar*

*Bilirim yalnızlık üşütür insanı
Kalp daima sevecek birini arar
Hatırlar bakışlarda kalan aşklarını
Avuçları hafif terli, yanakları al al
Ağaçlıklı yollarda akşam dolaşmalarını (GA, 1948; AYTŞ I: 60)*

Cumalı aşk, yalnızlık, tabiat sevgisi gibi temaları ele aldığı bu şiiirinde biçimi ve içeriği kaynaştırmaya çalışmıştır. Seslerle ahenk sağlar ve hece sayısında da belli bir uyum gözetir. Her bendi beşer dizeden oluşan ve altı bentten oluşan şiiirin tamamı, parça bütün ilişkisiyle sağlanan bir hüznü yansıtır. Şair, karabatak ile ruhen özdeşleşir.

Benzer şekilde her bendi beşer dizeden oluşan ve tamamı altı bent olan “Aksesuar Odası” da iyi bir şiiirdir. Geçip giden zamanı, bir ilham kaynağı olarak yakalayan şair, fanilik duygusu üzerinde durur ve insanın bu dünyadaki trajik durumuna dikkat çeker. Tiyatro oyunu ile hayat arasındaki gizli bağ, şiiiri değerli kılmaktadır:

*Yılların katmanı lekeleri silinsin
Dönüp topuklarımız üzerinde gülün
Gençlik güzellik günlerinize aynada
Aktep giden zamandı sizin direndiğimizi
Her oyunda avuçlarımız ne çok terledi
(...)
Perde alkışlarla kapanır
Aksesuar odasına taşınır o dünya
O dantel, ipek, kadife yığımı
Çıplak duvarlarda kararan ayna
Kim bilir gömüt kaç Ofelya'ya (BBA, 1980; KKGTS II: 272).*

Cumalı'nın şiiiri, estetik gücünü daha çok yaşama odaklı duymalardan alır. Özellikle günün herhangi bir vaktinde veya herhangi bir mevsimde yakalanan ilhamlarla zenginleşen bu şiiirin ekseninde insan ve tabiat vardır. İnsanla tabiatın uyumlu olduğu bu şiiirleriyle şair, modern Türk şiiirine belli bir duyarlılık kazandırır:

*Şebriñ gürültüsü gelir uzaktan
Çok şükür insanlar sağdırlar.
Gene babarlı dalların üstindedir
Gökler, bulutlar
Gene tomurcuklar büyümektedir. (KÇY, 1940; AYTŞ I: 18)*

Cumalı, genel olarak şiiirlerinde, her ne kadar birini daha çok vurgulasa da, birkaç temayı birlikte yansıtır. Mesela “Manzara” şiiirinde aşk ve gençlik arasında kurduğu ilgi, devamında yerini, fanilik duygusuna bırakır:

Hey dağlar, Karaburun dağları
Sevda değiştirir adamı
Nedir bu gençlik dediğin
Bir akşam delikanlılık çağında
İçinden türkü söylemek gelir
Bir akşam dönüp baksan
Ömür geçmiş Mandalan yolunda
Sabah gidip akşam gelmişsin (GA, 1949; KKGTS II: 31)

“Günaydın” şiirinde ise hayattan memnuniyet duygusu ve yaşama sevinci kaynaşmış hâldedir. Mutluluğun sıradan günlük hayatın içinde olduğunu, sahip olunan güzelliklerin ancak fark edilebilirse “an”da yaşanabileceğini sezdirir. Şairin mutluluğu, maddî olanaklarla sınırlanamaması ve tabiatla kurduğu bağa da işaret etmesi, ayrıca önemlidir:

Günaydın tavuklar, horozlar
Artık memnunum yaşamaktan
Sabah erkenden kalktığım zaman
Siz varsınız;
Gündüz, işim var, arkadaşlarım,
Gece yıldızlar var, karım var,
Günaydın tavuklar, horozlar! (KY, 1941; AYTŞ I: 13)

Öte yandan Cumalı'nın toplumsal konulu şiirlerinin bazılarında kendine özgü bir insanî duyarlılık vardır. Ele alınan konunun işlenişi, her ne kadar yer yer lirizmden uzaklaşsa da, okuru düşündürdüğü, ona telkin ettiği insanî hasletlerle bir değer taşır. Sonuçta şiirde biçimin oluşmasında, konunun önemli bir etkisi olduğu dikkate alınır, hangi mesele olursa olsun fayda prensibi ekseninde kaleme alınan bir şiirin çok lirik bir üslup taşıması beklenemez. Bu bakımdan Cumalı'nın gerçekliğe ilişkin duygu ve düşüncelerini, konuya uygun biçimde sunmaya çalıştığı söylenebilir. Metin Cengiz'in de belirttiği gibi şair, “günümüzün çok yapılı karmaşasını, bireyin parçalanmışlığını, toplumsal bütünselliğin yitirilmişliğini biçimde de duyumsa (r).” (tr.: 29) Bu nedendir ki Cumalı'nın düşünce içeren şiirleri, manzum nesir tarzındadır.

Cumalı'nın şiirlerinde toplumsal sorunlar, önce Anadolu gerçekliği olarak dile gelir. “Madem yerini ezilenler arasında seçtin/ Ezilenlerle birlikte sen de ezileceksin” (“Ben”, TÖ, 1972; KKGTS II: 278) diyerek safını belirleyen şair, genel olarak halkın içinde bulunduğu şartları ve memleketin geri kalmasını, bir sistem sorunu olarak görür. Onun için birçok şiirlerinde sınıf farkına ve kapitalizme karşı, üstü kapalı bir Marksist söylemi dile getirir. Buna karşın denemelerinde siyasî görüşünü daha açık yansıtır. Bunlardan biri olan “Güller Vadisi” başlıklı yazısında Sofa ve Varna gezilerindeki izlenimleri üzerinde durur ve sosyalizmin buralardaki uygulamalarından hayranlıkla söz eder:

Sosyalizmi dileyen kötülüsün. Hiçbir şey yapmamış olsa bile, en azından tarihi korudu. İnsanlığın hatıralarını yap-satçıların elinden kurtardı. Kaldı ki nereye gitsek tok bir halk gördük. Varlıklılarla varlıksızların yediği lokmalar ayrılmıyor. Albena'dan Balçık'tan başlayarak kıyıda gördüğümüz küçük bağların bahçelerin önünde özel arabalar duruyordu. Bin metre karelik özel mülkiyet hakkı tanınmış bütün ekiciler, Fiatlar, Fordlarla gidip geliyorlar bağlarına bahçelerine. (1990: 236)

Cumalı'nın Anadolu insanının dervişane tavrını, göç olgusunu, kadın sorunsalını yansıttığı ve modernitenin eleştirisini yaptığı şiirlerinde insanî duyarlılık daha belirgindir. Şair, bu tür şiirlerinde, insanı görme yeteneğiyle büyük ölçüde estetik bir başarı sağlar. Onun üslubunun bir diğer özelliği de aynı konuları sık sık işlemesine karşın, her şiirinde ele aldığı konunun farklı bir yönünü vurgulamasıdır.

Cumalı, şiirlerinde Anadolu'yu, memleketi Urla özelinde simgeleştirir. Urlalılarının kimliğinden hareketle tüm Anadolu insanından söz eder. Bu şekilde bütün vatan coğrafyasını şiirlerine yansıtmaya çalışır. Gerek bu yönüyle

gerekse bireysel duygularını yansıtmakta mekân da doğal olarak şiirinde önemli bir işlev kazanır. “Nasıl Yaşadımsa” şiirinde;

*Güler gibiydi her bir taşın gerisinde
Rumeli'nin, Anadolu'nun bize benzer adamları (İG, 1945, KKG T Ş II: 24)*

diyen şair; “Kadir”, “İbrahim”, “Muhsin”, “Kaza”, “Hakkı”, “Kadir”, “Nuri”, “Yunus”, “Hüseyin”, “Adem”, “Binnaz”, “Arabacı Hasan ile Karısı Meryem”, “Kuleli Bağ” başlığı altında da Anadolu insanının zor yaşam koşullarını, hayat mücadelesini ve kader karşısındaki çaresizliğini yansıtır. Aynı kaderi yaşayan bu insanlar, dervişane bir ruha sahiptir. Onların karakter özellikleri, hırsına yenik düşenlerinkiyle bir tezat oluşturur. Şair, aza kanaat eden ve bilek gücüyle geçinip giden Nuri kimliğinde, Anadolu insanının asaletine dikkat çeker:

*Tanıkım ne kadar az
Pay ayırdık sana
Hakkımı az ödedik
Gününde yağın yağmur
Sevinmen için yetti
Mutlu olmasını bildin
Tanıkım göz tokluğuna
Bir hırsırdı yürekleri
Kıvr zıvr uğruna
Her el başkasının cebinde
Birbiri paçasında dişler
Seni örnek alsalar Nuri
Durur bu it dalaşı
Yaşamak güzelleşir. (TÖ, 1983; KKG T Ş II: 48)*

Sanatçılar, hayatları boyunca kendilerini geliştirmek gereğiyle farklı kaynak ve ilham arayışlarını sürdürürler. Bu da onları, sanat hayatlarının belli evrelerinde çeşitli tarzları denemeye ve yeni konuları işlemeye yöneltir. Bu durum, bazı sanatçılarda da kendiliğinden yaşa bağlı bir duyarlılığın sonucu yaşanır. İşte bu nedendir ki Cumalı'nın son dönem şiirlerinde Marksist düşüncenin görünümü, daha çok hümanist karaktere bürünür ve modernizmin eleştirisi bağlamında “kapitalist sömürü” ve “yabancılaşma” olarak kendini açık eder. Şair, “Şiirsiz” başlıklı yazısında bu konudaki endişesini şöyle dile getirir:

Her çevreden, her sınıftan insanların işlerine geldiği gibi yorumladıklarını gördüm yaşamın amacını. Kendi aralarında birbirini hoş gören, birbirinin cesaretine, hünerine hayran hırsızlar, katiller tanıdım. Eş davranışla birbiriyile anlaşılan karaborsacılar, kaçakçılar, tefecilerle karşılaştım. Çıkarlarını, nereden kaynaklarsa kaynaklansın, kutsal bilen saygın kişiler bilirim... Kısacası, yaşadığımız ortam insanlığın mutlak değer ölçülerinden derece derece sapanlarla doludur. Öyle sanıyorum ki tüketim toplumları olarak, tüm inançların, değer ölçütlerinin sarsıldığı, insan onurunun hiçe sayıldığı bir salgının ölümsüz etkilerine karşı direniyoruz çağımızda... Bu salgın günümüzdeki şiddetle sürecek olursa şiir ayakta kalabilir mi? (1982: 139-140)

Modern zamanların olumsuzluklarına genel olarak sanatın, özel olarak da şiirin gücüyle bir direniş göstermek, romantik bir düş gibi görünmektedir. Ancak ne yazık ki insanlığın onurunu koruyacak başka bir tutar daldan söz etmek gittikçe güçleşmektedir. İnsanın binlerce yıldan bu yana verdiği bir hürriyet mücadelesi vardır. Belki de geçmiş zamanlarda tüm dünyayı aynı şartlar altında tehdit eden insanın özüne yabancılaşması gibi sorun hiç yaşanmamıştır. İşte bu nedenle Cumalı “Kim Olur Başka”, “Kağrı”, “Tufandan Önce” ve “Ben Deme Sakın” gibi şiirlerinde bozuk düzeni, eleştirir. “Kim Olur Başka” şiirinde geçmişin izini arar:

Anlamak olası değil
Kim yerle bir etti
O eski krallık beylikleri.
Kopardı tellerini lirin.
Yayıldı bu ölü sessizlik?

Yıkılmaz hep böyle oldu bitti.
Her kez göz önünde olur çünkü,
Bitkiler gibi azar insan da,
Unutur nereye nasıl geldiğini,
Döner ormanına yabancılaşır. (BBA, 1981; KKGTSII: 247-248)

“Kağrı”da ise yavaş yaşanan devirlerle hız çağı, karşılaştırılarak insanın dizginlenemeyen hırsına dikkat çekilir:

Her ne gördün sevdinse
Bir gördün bir unuttun
Köksüz aşklarla
Tez ayrılıklar,
Doldurdular ömrünü (BBA, 1981; KKGTS II: 249-250)

“Tufandan Önce” ise kültür emperyalizmi tarafından kuşatılan insana;

İnanacak mısın yine kendine,
Rubunu kurtaracak mısın? (TÖ, 1983; KKGTS II: 240-246)

diye seslenen Cumalı, ona çıkış yolunu da böylece gösterir. Bunun da gerçekleşmesinin “birey” olmakla mümkün olabileceğini “Ben Deme Sakın” şiirinde dile getirir:

Günümüzde kim varsa kendi benliğinden bıkkın
O kadar çok haram çok yalan çok zina
Batmış bulanmış o çok katrana
Razı değil kendisiyle kalmaya yalmız
Kimsin nesin elbet seni bilmek istemez
Gelen yumruklanan ayna şangırtıdır
Tuz buz cam kırıntıları üstünde yürüyoruz

Ondan bu akşamlar inerken
İçkili yerlerin artan kalabalığı
Gürültülü yazlıklar büyüyen kentler
Ondan bu toptan HAYIR'lar EVET'ler
Başları yerde ağıla yürüyen bu sürü
(...) (BBA, 1981; KKGTS II: 280)

Sonuç

Bazı şairler hayattayken şiirlerini bir tek kitapta toplarlar. Bu, iki yönden faydalıdır: Birincisi, niteliksiz olan şiirlerin mümkün olduğunca atılmasıdır. -Ancak Necati Cumalı bunu yapmaz.- İkincisi de şiirlerin okura toplu olarak sunulmasının yaşatacağı kolaylıktır. On üç şiir kitabı olan Cumalı, bunları, temalarına göre sıralayarak iki kitapta toplar. İlgilenenlerin merakını karşılamak düşüncesiyle her şiirin altına, yer aldığı kitabın adını ve yazıldığı yılı belirten notlar ekler. Yazıldığı yıllara dikkat edildiğinde ilk şiirleriyle son şiirlerinin biçimsel kuruluşunda

büyük bir değişim göze çarpmaz. Ancak tema yönüyle bireysel olandan toplumsal olana doğru bir yöneliş olduğu kendini hissettirir.

Cumalı, Türkiye Cumhuriyeti'nin ulus olma sürecinde izlediği “milliyetçi ülkü”yle yetişen bir sanatçıdır. Şiir yazmaya başladığı 1940'lı yıllarda Garipçilerle yan yanadır, onlarla neredeyse aynı şiir anlayışına sahiptir. Ancak yalınkat imge düzeni ve kendine özgü duyarlılığı ile onlardan ayrılır. Henüz gençlik yıllarında siyasi eğilimleri ve hayat-ölüm zıtlığı üzerine başlayan çok derinlikli olmayan bir felsefi içe bakış da onun sanat anlayışına yön verir. 1950'lere doğru ise artık ezilen emekçi halkın yanında yer alarak safını belirler ve toplumcu gerçekçi çizgiye kayar. Bu tutumunda, ulus ülküsüne karşı, ülkede baş gösteren yabancılaşma başlıca etken olur. Fakat şair, millî kültürle ve Anadolu insanıyla bağını hiçbir zaman koparmaz. Bununla birlikte şiirlerinde, kendi halkında bulunduğu inandığı insanî özü, tüm insanlarda arayarak sanatına hümanist bir yön de çizer.

Şiire gönül verenler, şairliğin ne denli saygın bir iş olduğunu bilirler. Her şair, zamana tutunacak güzel şiirler yazmak ve şiirleriyle sonsuza dek yaşamak ister. Bu saygınlığı kazanmak o kadar kolay değildir. Çünkü şiir, çok zor icra edilen bir edebî türdür. Bu nedenle şiirde gerçek anlamda başarıya ulaşmak, ona adanacak bir ömür gerektirir. İyi şairlerden zamanla geride hatırlanan birkaç şiir kaldığı dikkate alınacak olursa, bu gerçek daha iyi anlaşılacaktır. Cumalı, bunun farkında olan bir şairdir. Fakat edebiyatın birçok türünde eser verirken birinden ötekine geçmiş, şiire tam manasıyla odaklanamamıştır. Genel olarak şiirlerinde çok farklı temaları ele almış ve zengin çağrışımları duyurabilmiştir. Onun bireysel duyarlılıklarını yansıttığı şiirlerinde ve toplumsal konulu şiirlerinin bazı bentlerinde belli bir ölçüde çağrışım zenginliğiyle güçlü heyecanlar duyuran bir lirizm vardır. Özellikle yukarıda bahsettiğimiz “Karabatak”, “Aksesuar Odası”, “Yitik Kalyon”, “Manzara”, “Vurun Yalınzlığa”, “Günaydın”, “Park”, “Başaklar Gebe”, “Aç Güneş”, “Pencere”, “Eda'nın Düğünü” gibi şiirleri güzeldir. Ancak bunların da günümüz okurlarınca pek bilindiği söylenemez. Bu durum, Cumalı'nın şiir dilinin yalın olmasına karşın çok akıcı olmamasıyla ilgilidir. Bu da doğrudan sözün telaffuz kıymetini düşürür. İşte bu nedenle onun şiirleri, sesli okunmaktan ziyade sessiz okunabilir özelliktedir. Yer yer lirik, yer yer nesre kayan yapısıyla onun şiirinin didaktik bir yönü de vardır. Ancak şair, anlatacaklarını tümünden dikte etmez; telkin ederek okuru, iyiye ve güzele davet eder. Onun içindir ki Cumalı'nın şiiri, yavaş yavaş ve düşünerek okunduğunda güzelliğini açık eder. Bu nedenle onun şairliği, romancılığı ve oyun yazarlığının gölgesinde kalmıştır. Şiirinin bu olumsuz yönüne rağmen Cumalı, bir deha olmasa da, kendi üslubu olan iyi bir şairdir. Bunu fark edebilmek için okurun sabırlı olması gerekir. Yalnız bu sabrı gösterebilenler, Cumalı'ya, şairlik payesi kazandıran şiirlerinin gücünü fark edebilirler. O güç, yalın bir dille ve samimiyetle okura seslenebilmesinde, hem kendisinin hem de içinde doğup büyüdüğü halkın acılarını ve sevinçlerini yansıtabilmesinde aranmalıdır.

Kaynakça

- Alınışık, R. (1992). “Necati Cumalı üstüne konuşma”. *Türk Dili*. S. 30, s. 46-49.
- Andaç, F. (2001). “Necati Cumalı ile gün ışığında konuşmalar”. *Agora Dergisi*. S. 14, s. 6-10.
- Beyatlı, Y. K. (1990). *Edebiyata dair*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Bulduker, G. (2023). *Necati Cumalı'nın şiiri*. Muğla: Günce Yayınevi.
- Cengiz, M. (tr.). *Şiir, imge, biçim, biçem*, İstanbul: Digraf Yayıncılık.
- Cumalı, N. (1982). “Raik Alınışık'a mektup”. *Türk Dili*. S. 30, s. 50-54.
- Cumalı, N. (1982). *Etiler mektupları*. İstanbul: Tekin Yayınları.
- Cumalı, N. (1985). *Aşkılar yalınzlıklar toplu şiirler I*. İstanbul: Can Yayınları.
- Cumalı, N. (1986). *Kısmeti kapalı gençlik toplu şiirler II*. İstanbul: Can Yayınları.
- Cumalı, N. (1990). *Yeşil bir at sırtında*. İstanbul: Can Yayınları.
- Günel, B. (1996). “Necati Cumalı ile söyleşi”, *Yaşlanmaç Şair Çocuk: Necati Cumalı'ya selam seçkisi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürkçü Düşünce Topluluğu. 21-26.
- Gürpınar, M. (1992). “Konuşmalar: Necati Cumalı, Oktay Akbal, Melisa Gürpınar”. *Türk Dili*. S. 30, s. 38-42.

- Hızlan, D. (1981). “Necati Cumalı, çevremde, yaşamımda aradım şiiri”. *Hürriyet Gösteri*. S. 24, 4-8.
- Tarancı, C. S. (1989). *Evime ve Nihal'e mektuplar*. (Haz. İnci Enginün). Ankara: Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tarancı, C. S. (2001). *Ziya'ya mektuplar*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Tarlan, A. N. (2017). *Edebiyat meseleleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yetkin, S. K. (2007). *Edebiyat üstüne denemeler*. İstanbul: Palme Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

Every good poet dreams of writing beautiful poems that will stand the test of time. However, even the best poets leave very little poetry behind. The main reason for this must be that poetry, like every other form of art, reflects its own era. But what is beautiful never gets old. There are many good poems whose beauty has been talked about for centuries. These are the products of poets who truly devoted themselves to poetry. Poetry, which has always had a distinguished place in Turkish literature, maintained its importance even during the Republic. In this period, almost as many poets who devoted themselves to poetry emerged as in previous periods. One of them, Necati Cumalı, started writing poetry at a young age. The aim of this study is to determine her poet identity based on her poems.

Some poets collect their poems in a single book while they are alive. This is useful in two ways: The first is to discard unqualified poems as much as possible. -However, Necati Cumalı does not do this.- The second is the convenience of presenting the poems collectively to the reader. Cumalı, who has thirteen poetry books, collects them in two books, sorting them according to their themes. In order to meet the curiosity of those who are interested, he adds notes under each poem stating the name of the book it is in and the year it was written. Considering the years in which they were written, no major change is evident in the formal structure of his first poems and his last poems. On the other hand, it is felt that there is a tendency from the individual to the social in terms of theme.

Cumalı is an artist who grew up with the "nationalist ideal" that the Republic of Turkey followed in the process of becoming a nation. In the 1940s, when he started writing poetry, he was side by side with the Strangers and had almost the same understanding of poetry as them. However, he differs from them with its simple image structure and unique sensitivity. A not very deep philosophical introspection, which started with his political tendencies and the contrast between life and death in his youth, also shapes his understanding of art. Towards the 1950s, he sided with the oppressed working people and shifted to the socialist realist line. In this shift, the alienation that occurs in the country against the nation's ideal becomes the main factor. But the poet, never breaks his ties with the national culture and the Anatolian people, In addition in his poems, he also draws a humanist direction to her art by searching for the human essence that he believes in her own people in all people.

Those who love poetry know what a respectable job being a poet is. Every poet, wants to write beautiful poems that will hold on to time and live forever with his poems. Earning this reputation is not that easy. Because poetry is a literary genre that is very difficult to perform. Therefore, achieving real success in poetry requires a life dedicated to it. This fact will be better understood if we consider that there are a few poems left behind by good poets that are remembered over time. Cumalı is a poet who is aware of this. However, while he was producing works in many genres of literature, he switched from one to the other and could not fully focus on poetry. In general, he dealt with very different themes in his poems and was able to convey rich associations.

In his poems where he reflects his individual sensitivities and in some lines of his poems on social themes, there is a lyricism that evokes strong emotions with a certain richness of connotations. Specially "Cormorant", "Accessory Room", "Lost Galleon", "Landscape", "Hit Loneliness", "Good Morning", "Park", "Virgos Are Pregnant", "Hungry Sun", "Window", "Eda's Wedding" such as his poems are beautiful. However, it cannot be said that these are well known by today's readers. This situation is largely related to the fact that Cumalı's poetic language is simple but not very fluent. This directly reduces the pronunciation value of the word. That's why his poems can be read silently rather than out loud.

His poetry also has a didactic aspect, with its structure sometimes lyrical and sometimes shifting to prose, but the poet does not completely dictate what he will say; it inspires and invites the reader to goodness and beauty. That's why Cumalı's poem reveals its beauty when read slowly and thoughtfully. Despite the started negative aspect of his poetry, Cumalı is a good poet with his own style. The reader must be patient to realize this. Only those who can show this patience can realize the power of Cumalı's poems, which earned him the title of poet. That power should be sought in his ability to address the reader in plain language and sincerity, and to reflect the pain and joy of both himself and the people he was born and raised in.